

Kap 34 : ”För natur & miljö”

CG har under årens lopp levererat många förklaringar till sitt naturintresse. Oftast att Sibyllas intresse för Ölands natur smittat av sig. Hon brukade ta med sina barn på långa promenader över alvaret och de besökte Ottenby fågelstation. (1955 publicerade hon en personlig, mycket välskrivna kärleksförklaring till Ölands natur.¹) CG hade dessutom så långt bak han mindes alltid haft med djur att göra. På Solliden var han från dag ett fascinerad av rådjuren i parken. Även på Sigtuna uppmuntrades hans naturintresse: ”Jag och några kamrater som var roade smög omkring i vassarna vid Garnsviken och Hjulstaviken och skådade fåglar. Vi hade en snäll husmor, som hjälpte oss med skjuts tidiga vårmorgnar. Det var fint.”² En av höjdpunkterna var när han, Carl Banér och Douglas von Sydow smög sig på en näktergal kl två på natten. Jakten såg CG mest som en naturupplevelse. ”Det primära är att komma ut och uppleva naturen. På våren och sommaren jagar man ju inte. Då går man ändå ut i naturen och upplever den. Att det sedan kommer in någonting senare på hösten är inte så viktigt i sammanhanget. När man sitter tyst och stilla på pass kan man också få uppleva mycket av naturen runtomkring. Det händer ibland att små möss kommer fram alldeles intill fötterna och tittar.”³ – ”Det låter konstigt men mitt jaktintresse har fördjupat förhållandet till naturen. Om en jägare inte vet hur ekologin fungerar, då blir det ingen jakt.”⁴ – ”Ofta tar jag mina hundar – en stövare och två beaglar – och bössan på axeln och går ut en stund innan jobbet börjar. Det ber mig en extra kick på dagen. ... Övning ger färdighet. Numera förivrar jag mig sällan. Omdömet är bättre, jag håller inne med skottet och skjuter inte i alla lägen.”⁵ Vid 12 år gav honom Sibylla ett salongsgevär och lärde honom grunderna i jaktteknik. CG tycks därefter ha lärt sig jaga fasan ute på Lewenhaupts gods Geddeholm. Vid debutjakten 1960 på Öland sköt han tre eller sex harar. Första rådjursjakten var efter konfirmationen hos greve Stenbock på Ornö 1962. Första älgjakten var hos Lewenhaupts på godset Wanås 1965. CG brukar framhålla sitt nattvak i hemlandet Jämtland maj 1984 med naturfotografen Bertil Pettersson som en av sina största naturupplevelser. De väntade och väntade och fick till slut uppleva ett björnslagsmål.

Det finns vanliga jakter (lilla jaktklubben) och så finns det kunga- eller representationsjakter (stora jaktklubben). CG var första gången värd för en kungajakt den 27-29 september 1969 på jaktparken Ottenby lund, södra Öland, ett hägn bestående av ett staket med taggtråd överst som spärrade av södra delen av ön. Jaktsällskapet donerade bytet, tre älgar, till CG.⁶ På senare år har CG deltagit årligen i de kungliga jakterna i Bergslagen och vartannat år i jakterna i Halle- och Hunneberg. Han jagar också på Tullgarn, hos vänner och gör jaktresor utomlands. Jaktklubben arrenderar även mark i Jämtland. CG brukar sälja sin andel av bytet till slakterier och krogar vilket i stort sätt täcker kostnaderna. Jakterna är mycket välordnade. Ett exempel:

Kungen och hans jaktkamrater samlas kvällen före jakten på en förläggning i närheten av Malingsbo (av säkerhetsskäl och med tanke på att jakterna tidigare har störts av militanta veganer är Sveaskog sparsam med detaljer om platser). Jaktledaren Jimmy Pettersson drar då reglerna för jakten och de liknar reglerna för de flesta andra jaktlag – ha koll på vapnet och vad du skjuter på, lämna inte passet förrän jakten är slut, undvik förbjudna skjutriktningar och skjut aldrig en älgko med kalvar.

...

¹ Prinsessan Sibylla. Öland som jag upplever det. I: Natur på Öland. Svenska turistföreningen, 1955.

² Henrik Ekman. Skogens konung. Svenska Dagbladet, 1985-12-01.

³ Henrik Ekman. Skogens konung. Svenska Dagbladet, 1985-12-01.

⁴ Anna-Maria Hagerfors & Bengt Falkklo. Nu sitter kungakostymen. Dagens Nyheter, 1991-03-31.

⁵ Thomas Larsson. Intervju med kung Carl Gustaf om hans jaktintresse. Året Runt, 1984:14.

⁶ Expressen, 1969-10-03.

”Kungen är mycket jaktintresserad och jag är imponerad av vilka skickliga jägare och skyttar han bjuder in. Inför förra årets sista drev hade 13 älgar fällts med sammanlagt 14 skott. Det är mycket bra”, säger Jimmy Pettersson.

...

I Bergslagen drivs älgarna fram till kungen och hans gäster av en drevkedja. 45 personer går i drevkedjan enligt ett på förhand bestämt tidsschema. De startar på minuten och tre riktkarlar ansvarar för att de håller exakt rätt tempo och tar rätt väg genom skogen. Inget får gå fel. När drevkedjan är några hundra meter från skyttarna gör den boghalt och för sedan extra väsen sista biten fram till passet. Efter boghalten får skyttarna inte skjuta i riktning mot drevet, utan bara bakåt, för att inte riskera att träffa någon drevkarl.

...

De två dagarnas kungajakt bedrivs med militär precision. Halv åtta på morgonen sitter alla skyttar på pass för det första av dagens fem drev i en såt (område) som var och en är omkring 500 hektar (5 kvadratkilometer eller 800 fotbollsplaner) stort. I snitt ska tre till fyra älgar skjutas i varje såt – totalt handlar det om ett trettiotal älgar som ska skjutas under de två dagarna.

Skyttarna skjutas runt i tre bussar till de olika passen och förutom en effektiv lunch finns det ingen tid för skryt och lögner i lugn och ro i skogen. När drevkedjan är klar med såten måste kungen och hans gäster snabbt skynda vidare till nästa för att hinna med det minutplanerade schemat för dagen.

Om en jägare har skjutit behöver denna bara rapportera i vilken riktning eventuella skott har avlossats – allt jobb som återstår för en vanlig allmogejägare överlämnas under kungajakten till andra. Tre eftersökspatruller finns redo att spåra skadeskjutna djur och en slaktpatrull ser till att älgarna passas (buken öppnas och tas ur), släpas ut ur skogen och skjutas till slaktboden.

Kungen har också med sig egna kockar ut i skogen som fixar mat åt skyttarna. Drevkarlarna äter tillsammans med skyttarna men får nöja sig med mat från ett lokalt matföretag.

Under de senaste sex åren har kungen och hans gäster skjutit sammanlagt 186 älgar på kungajakterna i Bergslagen. Men troféerna har svårt att komma upp i högre klass än att de i bästa fall platsar på ett utedass – totalt har bara en tjur med fler än tio taggar skjutits.⁷

Jaktresan utomlands till Slovakien 2008 blev mycket omskriven eftersom den mest liknade en variant av lerduveskytte. Sällskapet sköt 450 fasaner, CG 70. Han kritiseras regelbundet för att jakterna är för effektiva. Kritiken är ungefär ”Ge djuren en sportslig chans!” Det skulle aldrig falla CG in. CG är dock helt kapabel att fälla sina villebråd på flera hundra meters håll och har också vid några tillfällen gjort det.

*

---

⁷ Fredrik Sjöshult. Carl XVI Gustaf bjuder in till träff med skogens konung. Dagens Industri Weekend, 2008-10-12.

Första uppgiften om CGs organiserade naturintresse är att han i november 1967 tog ledigt från militärtjänsten för att besöka Världsnaturfondens (WWFs) årsmöte i San Francisco⁸ WWFs presidenter var i början kungligheter: Prins Bernhard av Holland var 1961-1976 president över internationella WWF. Prins Philip av England var 1961-1981 president över engelska WWF och 1981-1996 president över internationella WWF. Med CGs intresse för jakt och natur var WWF ett naturligt val, dessutom för en kronprins ett passande val.

Från 1970 överlämnade CG Svenska Dagbladets miljövårdsdiplom vid Svenska naturskyddsföreningens höstkonferens. När den svenska filialen av WWF bildades 1971, med Marcus Wallenberg m fl inblandade på ett hörn som finansärer, blev han tillfrågad om han med tanke på sitt naturintresse ville bli hedersordf. CG accepterade. Från 1983 upplät han även lokaler åt WWF på Ulriksdals slott, strax norr om Stockholm. Där finns nu ett kansli om cirka 50 personer. 1988 blev han arbetande ordf i förtroenderådet. Uppdraget var inte alltför betungande, två sammanträden per år och ett besök med förtroenderådet en gång om året av något intressant miljöprojekt. Viktigare var då rollen som ”miljöambassadör” och dörröppnare för diverse miljöprojekt i Sverige och utomlands.

CG använder sin position för att uppmärksamma frågor. Ett sådant tillfälle var vid statsbesöket i Brasilien i april 1984. I skogsreservatet Poco das Anta strax utanför Rio de Janeiro fanns en liten koloni utrotningshotade lejonapor. Denna skulle snart dränkas genom ett dammbygge. Naturvårdarnas önskan att rädda lejonaporna genom en utvidgning av reservatet vann inget gehör. Myndigheterna anlägga betesmarker. CG använde sin standardmetod. Han bad några representanter att komma och berätta vad de gjorde för aporna. Enligt färskas uppgifter ändrades därefter planerna och aporna överlevde. CG kommenterade: ”Det är ju väldigt känsligt att ta upp sådana här frågor när man är ute och reser. När man gör det måste man kanske samtidigt kritisera myndigheter på platsen för hur de skött sin naturvård. Men man kan ju alltid fråga om saker och ting utan att kritisera. Det visar att man har ett visst intresse i saken.”⁹

Som ordf i WWFs förtroenderåd har CG gjort tre uppmärksammade uttalanden:

1973 uttalade han sig tillsammans med Naturvårdsverkets chef Valfrid Paulsson om att rädda vargstammen.

1989 uttalade han sig om den norska säljakten. Den omedelbara anledningen var ett reportage av norrmannen Odd F Lindberg ”Om sälar och människor”¹⁰ som visade hur man klubbade ihjäl sälungar. Expressens chefredaktör Bo Strömstedt hade rest över till Oslo för att överlämna ett personligt brev till Gro Harlem Brundtland från Astrid Lindgren och tre postsäckar med 48 tusen svenska protestbrev. Brundtland vägrade ta emot honom. CG bidrog med ett uttalande under ett statsbesök på Nya Zeeland i en intervju på svenska ambassaden i Wellington: ”Om inte Gro Harlem Brundtland kan ta hand om sälproblemen, så undrar jag, hur ska hon då kunna ta hand om det norska folket?” Detta ledde till en omfattande kritik både i Sverige och Norge att han agerat olämpligt. Lars Werner (vpk) ansåg det som ett bevis för att monarkin trots avlövningsen fortfarande hade politisk betydelse. CGs djupa känslor förtjänade visserligen respekt men i detta fall hade han överträtt konstitutionen. CG svarade att han inte ångrade ett ord av vad han sagt. Kontroversen, som spred sig till norska

⁸ TT, 1967-11-15.

⁹ Henrik Ekman. Skogens konung. Svenska Dagbladet, 1985-12-01.

¹⁰ Odd Flinderg. Om sälar och människor. Bo Lindin, miljöredaktionen i Karlstad, TV2, 1989-02-11, kl 21:15.

[stortinget](#), blev internationellt uppmärksammas, och därmed även frågan om säljakten. I slutet av året beslutade stortinget att ihjälklubbning av sälungar skulle förbjudas. Som vanligt ledde CGs uttalande till en debatt om hur Torekovkompromissen skulle tolkas:

Var går då gränsen för vad kungen kan säga och inte säga?

– Kungens möjligheter att uttala sig finns reglerade i regeringsformen. Där finns egentligen ingenting som säger att kungen inte får uttala sig politiskt, men i kommentaren till propositionen finns vaga begränsningar som är svåra att tyda säger Sven-Olof Hedengren, expeditonschef på Riksmarskalksämberet.

– Kungen bör till exempel undvika att uttala sin ståndpunkt i inrikespolitiskt brännbara frågor men får självklart ha synpunkter som alla andra i Sverige.

Anser du att kungen har hållit sig inom dessa ramar med uttalandet i Nya Zeeland?

– Det tar jag inte ställning till, men jag kan bara konstatera att frågan egentligen inte är så kontroversiell. Vem vill döda sälungar?¹¹

(Efteråt påstods att detta var CGs hämnd på Gro Harlem Brundtland för att hon uttalat sig spydigt om honom i Söel i september året före när CG och hon var där för att tala för sina respektive länder som värdnation för vinter-OS 1994. CG råkade komma 20 minuter för sent till ett frukostmöte med ordförande i Internationella olympiska kommittén Juan Antonio Samaranch. Detta påstods efteråt ha varit den avgörande orsaken till att Norge fick äran och inte Sverige. Brundtland strödde salt i såren med uttalandet: Självklart måste man komma tid om man vill få värdskapet.

I juni 1992 krävde 17 norska sälångare genom sin advokat en ursäkt från CG. Motiveringen var att Brundtlands kommission för granskning av deras fångstmetoder visat att allt gått rätt till. CG tog via ett brev från Riksmarskalken tillbaka sina anklagelser: ”Eftersom uppgifterna i både press och TV var samstämmiga och avsåg en synnerligen viktig naturvårdsfråga, var det naturligt för Hans Majestät att uttala sig i frågan. Detta skedde utifrån ett material, som nu efteråt har visat sig vara inte helt korrekt. Uttalandet riktade sig inte mot någon enskild sälångare.” Brevet användes sedan i skadestandsanspråk på norska medierna.¹²)

Under älgjakten i Bergslagen 2008 gjorde CG en intervju i Tvärnytt. Bl a uttalade han sig om vargstammen: ”De äter mycket, det är bara så. Och man måste ju snart, som jag ser det, måste börja beskatta en stam för jag menar ... Det är bara att räkna på, om de är två nu, då blir de sju nästa år, och sen blir det bara ... om de hittar sina partners någonstans i skogen så exploderar det.” Eftersom vargen var fridlyst väckte uttalandet stor uppmärksamhet. Dagen därpå var det möte i WWFs förtroenderåd som tog avstånd från utspelet. Sveriges vargentusiaster, bland dem författaren Kerstin Ekman, kastade sig in i debatten. Ekman spekulerade i om CG ”hade tagit ett par klämtare”.

¹¹ Helena Thorfinn. Kungen kritiserar säljakten och norska statsministern. Svenska Dagbladet, 1989-02-16.

¹² Peter Svensson. Sälångare utnyttjar kungen i domstol. Expressen, 1992-08-12.

Detta irriterade Silvia som i Dagens Eko avfärdade Ekman som helt okunnig inom området. Därpå självdog debatten.

I förtroenderådet sitter representanter för ett antal miljöorganisationer, såväl statliga som privata, länge cirka 30 personer varför den kallades 30-klubben. Numera ett 50-tal representanter från organisationer, näringsliv och forskarvärlden. Deras roll är att stödja fondens arbete och fungera som länkar till beslutsfattare inom samhällets olika sektorer. Förtroenderådet är inte ett politiskt forum men en referensgrupp. Jag vill inte bespara läsarna Europeiska Arbetarpartiets kritik av dess djävulska agenda:

Svenska Kyrkan, som just blivit fri från statens politiska kontroll, ingår nu i kungens miljöreligiösa skuggregering. Tillsammans med de inflytelserika folkrörelserna under kungens paraply blir propagandakraften närmast total.

Särskilt allvarligt är att rena statliga myndigheter som Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, SMHI, Statens Naturhistoriska Riksmuseum och Riksantikvarieämbetet ställs under kungligt inflytande, helt vid sidan av Sveriges folkvaldas kontroll.

30-klubben är ett typexempel på den ofullgångna demokratiseringsprocessen i Sverige. Kungamaktens informella politiska makt används av olika maktgrupper, som familjen Wallenberg, för att med ett korporativistiskt styresskick runda den folkvalda makten.

Kungen själv kan genom 30-klubben leda en politisk kampanj åt det brittiska imperiet för att hålla tillbaka tredje världens industrialisering med hjälp av en nykolonial global kontrollapparat, i namn av att ”stoppa ett klimathot”. Det strider helt emot svenska folkets och näringslivets intresse av att hjälpa till att bekämpa världens fattigdom och främja välfärd, ekonomisk tillväxt och arbete.¹³

*

Under sin FN-praktik i New York hösten 1970 handledes CG av ambassadsekreteraren Lars Göran Engfeldt. Denne arbetade med den kommande miljökonferensen i Stockholm 1972. Från december 1970 låg organisationsansvaret för konferensen på kanadensaren Maurice Strong. Han ambulerade mellan sekretariatet i Genève och lokaler i gamla riksdagshuset. CG närvarade februari 1971 på ett planeringsmöte i Genève. Strong blev flera gånger inbjuden till slottet av Gustaf VI som var mycket intresserad och skulle närvara vid invigningen.^{14,15,16} Ordföranden för konferensen var initiativtagaren Ingemund Bengtsson (s) – senare talman och god vän med CG. Miljöfrågor hade vid denna tid fortfarande kuf-stämpel. Konferensen var i politikerretsar känd som ”skräp-VM”.

CG var imponerad av Strong som från enkla förhållanden både arbetat ihop en förmögenhet i oljebranschen och sedan ägnat sig åt ideellt miljöarbete och nått framgång där också. I sina

¹³ Ulf Sandmark & Magnus Nilsson. WWF:s 30-klubb: Kungens hemliga skuggregering. Ny Solidaritet, februari 2010.

¹⁴ Sverker Åström. Ögonblick : från ett halvsekel i UD-tjänst. 1992.

¹⁵ Lars-Göran Engfeldt. From Stockholm to Johannesburg and beyond : the evolution of the international system for sustainable development governance and its implications. Utrikesdepartementet, 2009, s 54-55.

¹⁶ Wade Rowland. The plot to save the world : the life and times of the Stockholm conference on the human environment. 1973.

memoarer¹⁷ framstår Strong som en ”pragmatisk idealist” driven av föreställningen att västerlandets undergång var nära förestående. Han hade tagit stort intryck både av Romklubbens prognoser och av Rachel Carlsons bok ”Tyst vår”. Strong var inte till en början särskilt miljöintresserad (hans stora intresse var fattigdomsbekämpning) men entusiasmerades av diplomaten Sverker Åström till att åta sig ansvaret för att organisera konferensen. Hans inställning var att ”A high technology civilization like ours requires more cooperative attitudes”. Till konferensen uppdrog Strong ekonomen Barbara Ward (1914-1981) och professor René Dubois att sammanställa en programskrift som fick titeln ”Only One Earth: The Care and Maintenance of a Small Planet” och som tycks ha varit den första i en lång rad böcker om hållbar utveckling.

Stockholmskonferensen hölls den 5-16 juni 1972 och utmynnade i en miljödeklaration som kom att få stor betydelse för det fortsatta internationella miljöarbetet. 113 länder var representerade, dock ej Östtyskland. När dessa inte bjöds in vägrade även Sovjetunionen att komma. Invigningsdagen försökte ett uppbåd anarkister, 300 demonstranter, hindra delegaterna från att närvara vid välkomstceremonin på Operan. Skyltarna var av typen ”Avslöja konferensens verkliga ansikte” och ”Kapitalismen orsaker miljöförstörelsen”. Demonstranterna var dock i gravt numerärt underläge mot de 2500 poliserna och fick ge sig. Till konferensen hade det bildats ett riksförbund för svenska miljövårdsgrupper (MIGRI) som höll alternativa miljökonferenser på ABF-huset. Den svenska vänstern förstod sig aldrig på Stockholmskonferens vars initiativtagare faktiskt var idealistiska storkapitalister. Kretsen kring Filmcentrum spelade in en oändlig massa intervjuer som de därefter aldrig förmådde klippa ihop.

För CG var konferensen en stor upplevelse. Några år senare höll han ett mycket känslofyllt ”ekologital” som väl är det närmaste han kommit ett linjetal:

Men vi får inte sjunka ned i det förflutna och i minnen ifrån barndomens jular. Vi får inte bygga en idyllmur runt om oss av snöfall, levande ljus och värme från den öppna spisen. För vi lever inte ensamma. Inte isolerade. Med vinden utifrån världen kommer brandrök. Det hörs explosioner på avstånd. Egoismens tid är för alltid över. Att kortsiktigt exploatera och konsumera tillgångar som är allas och ingens går inte mer om vi alla skall överleva. För vi är beroende av varandra som medpassagerare på rymdskeppet jorden. Ett rymdskepp som inte har någon förstaklassavdelning längre där vi kan ta för oss bland utdöende djurarter och konsumera tillgångar som aldrig kommer tillbaka. Om vi skall klara av den isiga seglatsen för vårt rymdskepp i en död blåsvart rymd, så måste vi komma ihåg att vår framtid som art ligger i harmoni i naturen. Och tar vi det stora steget från rymden till den enskilda människan så finns det kanske beröringspunkter för en människas ensamhet kan ibland vara oändlig, som stjärnsystemets, det kan vara ljusår mellan oss fast vi finns bredvid varandra.¹⁸

32 år senare var det fortfarande samma inställning fast annorlunda paketerat – inslaget av hembygdsromantik hade ökat:

Vi har samtliga behov av en plats på jorden där vi känner oss hemma, en bygd som vi känner samhörighet med, där vi trivs och kan känna oss trygga. Jag skulle önska att varena en kunde få leva i en sådan hembygd.

¹⁷ Maurice Strong. Where on Earth are we going. Canada: Alfred A Knopf, 2000.

¹⁸ Carl XVI Gustaf. Tal till utlandssvenskarna, 1977-12-26.

All världens nationer, all världens hembygder ligger på samma jord. Vi har rätt att älska vår egen hembygd och vi har ansvar för att vårda den. Vi ska göra det i vetskap om att vi är beroende av andra som lever på samma jord och också värna om dessa människor.

För vi lever i och av samma sol, samma vatten, samma luft som allt annat levande väsen på vår jord gjort i alla tider och ska göra i framtiden och vi delar ansvaret för våra gemensamma livsvillkor. Min övertygelse är att det blir lättare att ta till sig denna insikt, om man känner sig tryggt och hemma i en egen liten del av vår jord.¹⁹

Vid en utvärderingskonferens i Nairobi den 14 maj 1982 belönade FNs miljöprogram (UNEP) CG med en guldmedalj för Sveriges insatser. Vid tillfället medaljerades även president Moi för att Kenya hållit organisationen och naturligtvis medaljerades Maurice Strong själv.²⁰ Vid Rio-konferensen 3-14 juni 1992 om hållbar utveckling var CG en av inledningstalarna. Den 17-18 juni 2002 firades 30-årsjubileet med CG och Silvia närvarande. 2012 var det 40-årsjubileum.

Ytterligare en händelse vid denna tid var starten av kärnkraftverket Oskarshamn I. Amerikanska forskare hade varnat för miljökonsekvenserna och den svenske forskaren och Nobelpristagaren Hannes Alfvén höll med. Under Stockholmskonferensen ville Alfvén hålla ett föredrag om saken men fick inte delta. Istället höll han det på de alternativa miljökonferenserna. CG gillade aldrig detta med kärnkraft. Ännu 1976 uppges han ha sagt: ”Jag gillar inte att inviga kärnkraftverk, men gör det om jag får order.” Han är mera för ”small is beautiful”, alternativa energikällor och att människor måste förändra sitt sätt att leva. Han dementerade dock att detta var ett politiskt ställningstagande. Han var t ex ej centerpartist.²¹

*

CG stöder enskilda miljöprojekt genom Konung Carl XVI Gustafs 50-årsfond för vetenskap, teknik och miljö. Stiftelsens ändamål är att främja forskning, teknisk utveckling och företagande som bidrar till uthålligt nyttjande av naturresurserna och bevarande av biologisk mångfald. Initiativtagare till stiftelsen var landshövding Ulf Adelsohn och ordf i Vetenskaps-, Ingenjör-, Skogs- och Lantbruksakademierna och Sveriges Industriförbund. Pengarna, omkring 30 miljoner, kom från kommuner, landsting, institutioner, allmänhet och näringsliv. Industriförbundet ordf Bert-Olof Svanholm hade övertalat omkring 500 företag att lämna bidrag, varav de 40 största hade lämnat en halv miljon var. Till fonden är knuten en gästprofessur i Miljövetenskap som varje år byter innehavare. Ytterligare en 50-årspresent var Stockholms marina forskningscentrum på Askö, värde 4.5 miljoner, ombildat till stiftelse.

Ungefär vartannat år organiserar CG ett internationellt miljösymposium, döpt till Royal Colloquium. Symposiet är av storleksordningen ett 20-tal forskare och experter från olika delar av världen som diskuterar klimat- och miljöfrågor ur alla möjliga aspekter. De har en speciell karaktär som möten mellan forskare och praktiker. Fram till 2013 har det blivit 11 symposier. De tre första hölls på Ulriksdals slott: Symposiet 1992 var om skyddet av tropiska och subtropiska kustvatten. Symposiet 1993 var om kretsloppen. Symposiet 1994 var om åtgärder – ”going from knowing to doing” – med Maurice Strong hedersgäst. Det fjärde symposiet 1997 var om Östersjön. Ett av de mest ambitiösa symposierna var det femte symposiet den 18 november 1999 på Stockholms slott med titeln ”Sysselsättning, miljö och

¹⁹ H.M. Konungens tal på Nationaldagen 2009 i Eskilstuna. Hovstaterna, 2009-06-06.

²⁰ The Times, 1982-05-15.

²¹ Kvällsposten, 1976-03-03.

utveckling”, ett bidrag till FNs toppmöte i Köpenhamn 1995 om åtgärder för fattigdomsbekämpning.

CGs miljöarbete 1972-1996 finns redovisat i en broschyr av ordf i planeringskommittén, vetenskapsakademiens f d sekreterare Carl Gustaf Bernhard som CG hade en – för att vara CG – mycket nära relation till.²² 1999 övertogs planeringsansvaret av prof Anders Karlqvist på Polarforskningssekreteriatet och symposierna fick en inriktning mot Norrland, isbrytare och klimatförändring. Det sjätte symposiet 2003 om bergstrakter hölls i Abisko. Det sjunde symposiet 2005 om klimatförändringarnas inverkan på den arktiska tundran hölls ombord på isbrytaren Oden under en resa från Luleå till Stockholm. Det åttonde symposiet 2007 om den globala uppvärmningen hölls på Grönland. Det nionde symposiet 2009 om energisystem m m hölls i Bönhamn vid Höga kusten. Det tionde symposiet 2011 om urbaniseringen hölls på Gripsholms slott. Det 11:e och hittills senaste om gruvnäringen hölls 2013 i Abisko och Kiruna.

Engagemanget medförde hedersuppdrag. 2007 höll CG inledningsanförandet vid Unescos Pariskonferens om biologisk mångfald. Han talade om hotet från klimatförändringar och vikten av en hållbar utveckling. 2008 höll han invigningstalet för International Year of Planet Earth om betydelsen av geovetenskaplig undervisning. Symposierna har under årens lopp finansierats av Sida, Sarek, Riksbankens jubileumsfond m fl. Dokumentationen har publicerats i vetenskapsakademiens tidskrift *Ambio* som ges ut på engelska och kinesiska.

Det finns få detaljer om CGs roll i symposierna. Han medverkar i planeringen och sitter ordf. Deltagarna är utvalda för att det skall bli en intressant diskussion. Liksom när det gäller ivaresorna ser han dem som ett sätt att skapa kontakter. Gripsholmsmötet avslutade han så här:

Glöm inte att ni är en del av ett nätverk nu. Jag hoppas att ni alla vill sprida den kunskap och de tankar som vi har delat de här dagarna. Jag hoppas också att ni utbytt kontaktuppgifter för att dela information om nyheter på de här områdena. Som sagt, sprid vidare det vi har talat om. Det är viktigt att tala om de här frågorna, även om det bitvis är svåra scenarion vi har diskuterat. Involvera era nätverk, skriv böcker och artiklar, tala med kollegor, vänner och grannar. Glöm heller inte den yngre generationen.²³

Symposiernas längd är 1-4 dagar. Av fotografierna ser man att de sker under enkla former och att maten är god. Tid och plats hemlighålls för att säkerhetspådraget inte skall bli för besvärande. CG håller låg profil. Silvia deltar inte. Däremot ibland kronprinsessan Victoria.

Det finns en beskrivning av symposiet 2009 i Bönhamn:

– *Hi! I'm the King of Sweden!* Kungens lediga tilltal bidrar genast till en ganska uppsluppen stämning trots det dystra vädret. Royal Colloquium hålls vartannat år. Det typiska är att de hålls på avskilda, gärna lite exotiska platser i helt informell anda. Ingen publik, inga protokoll, fri diskussion. Som avslutning ett gemensamt uttalande, som kungen gärna citerar i officiella sammanhang.

Det fortsätter att vara bister kallt och ogästvänligt vid Höga kusten när seminariet börjar i en minimal konferenslokal. Men det hettar snabbt till i ett sällskap där det

²² Carl Gustaf Bernhard. *The king, the environment and sciences*. Läcköinstitutet, 1996.

²³ Kung Carl XVI Gustaf. *Kungen summerar Royal Colloquium [2011-05-13]*. Kungahusets hemsida.

finns starka viljor och vana debattörer. En tydlig skiljelinje utvecklas mellan dem som ser behovet av fundamentala förändringar i människors attityder och politiskt handlande och dem som tror att marknadskrafterna, möjligen hjälpta av tekniska genombrott, kommer att driva fram de bästa lösningarna. Kungen är uppenbart road när debatten tar fart. När Taleb är färdig med sin tirad mot skolekonomerna får kungen ett signerat exemplar av *The Black Swan*. Kungen konstaterar att lektionen nog är över huvudet på honom. – Men jag lovar att läsa de två första sidorna, säger han med ett gapskratt.

Kungen deltar aktivt i diskussionen bara när det handlar om konkreta projekt: bättre jordbruksmetoder, vindkraftparker i fjällen eller svartlut som bränsle. – Jo, så är det. Jag är klart mest intresserad av de konkreta exemplen på vad man kan göra för att förbättra miljön.

När solen äntligen kommer fram, förflyttar sig Kungens seminarium ut på Höga kustens klapperstensfält, spåren av den pågående landhöjningen. Förvånade turister möter en promenerande kung i sportmössa och grön vindjacka ute bland klipporna. Även forskarna uttrycker förvåning över en så avspänd kung, som står i frukostkän med de andra deltagarna och inte omger sig av en jättestab av medhjälpare.²⁴

Artikeln ovan var av Malcolm Dixelius. Nästa Colloquium 2011 på Gripsholms slott spelade han även in ett rundabordssamtal med CG och två andra deltagare. CG talade om vikten av att ”bygga hållbara städer och att inte glömma bort att bygga mötesplatser mellan människor för att främja kreativiteten”. Ett sammandrag lades ut på hovets hemsida. I filmen citerar CG vad som förmodligen är hans credo: ”Bad things happen when good people do nothing.”

*

CGs naturintresse påstås ha varit en bidragande orsak till att stoppa Dennispaketet, initierat i slutet av 1980-talet, som bl a innebar att bebygga norra Djurgården vid gasklockan och att skapa en ringled runt Stockholm genom Djurgården.

1989 lade ornitologen Henrik Waldenström fram ett förslag till Kungliga Djurgårdsförvaltningen att man skulle stoppa bebyggelsen av Norra Djurgården genom att skapa en nationalstadspark. Vid ett möte på Kungliga Slottet i oktober 1990 mellan Christer Lignell på Kungliga Djurgårdsförvaltningen, Kungliga Ståthållaren Harald Smith och Jens Wahlström från Världsnaturfonden (som kungen var ordförande i) bestämde sig Kungliga Ståthållarämbetet att betala Waldenström för att utreda det som de på mötet kallade KGB, det ”Kungliga Gröna Bältet”. Samtidigt bestämde man sig för att bilda en lobbygrupp för att skapa en ”ekopark”.²⁵

Förslaget kom att anammas av miljöpartiet som ett motförslag till Dennispaketet.

I ALLA protestaktiviteter mot Dennispaketet kunde man se som ledande aktör nåt som kallades ”Förbundet för Ekoparken”, det var den lobbygrupp för Nationalstadsparken som skapades som en direkt följd av det mötet på slottet den där oktoberdagen 1990. Som aktiv förening såg den dagens ljus som en förening i 1992, då hovet och några ”gräsrotsaktivister” från Djurgårdens vänner samt några miljöaktivister bildade den.

²⁴ Malcolm Dixelius. Avspänt på kungens seminarium. Svenska Dagbladet, 2009-06-21. [Förkortad av mig.]

²⁵ Torbjörn Jerlerup. Hur Kungen och ”KGB” stoppade Dennispaketet. Liberaldemokraterna, 2011-01-21.

Till slut vann kungen och hovet, Dennispaketet stoppades, och [den 19 maj] 1995 invigde Karl XVI Gustaf Nationalstadsparken.

[Nationalstadsparken skulle invigas genom att CG släppte ut tre vita duvor som symboliserade parkens tre motto: Värna, Vårda och Visa. De skulle enligt planerna stiga mot skyn i riktning duvslaget vid Riksmuseet. ”Värna föredrar dock att flaxa rakt ner på marken där hon kilar omkring en smula förvirrad. Med ett leende och tungan rätt i mun lyfter kungen nästa duva som ger sig av som den ska. Dags för Visa som följdriktigt vägrar visa sig i lådan. Omsider kommer även hon fram och kan släppas fri ur majestätets händer. Nationalstadsparken är invigd.”²⁶]

...

Konsekvenserna av att Dennispaketets projekt stoppades ser vi idag då det saknas 73000 bostäder i Stockholm och infrastrukturen är i kaos. Tacka Hans Majestät Konungen och hans anhang för det! Så urbota korkat var det, att stoppa nödvändiga projekt utan att ge ett alternativ för hur man skulle lösa problemen!²⁷

En mindre konspiratorisk version är att förhandlingarna gick ned sig i ett juridiskt moras om överenskommelsen mellan Karl XIII och ständerna samt riksdagarna 1655 och 1682 fortfarande var giltig eller om CGs dispositionsrätt över Djurgården var att jämföra med en vanlig nyttjanderätt och därför kunde exproprieras.²⁸ Uppenbarligen inte.

CG påstås ej heller uppskatta höghus innanför tullarna då dessa skulle störa Stockholms ”unika skyline” och synas från Djurgården, hans personliga domän. Även där har han medhåll från miljöpartiet.

---

²⁶ Gunnar Brusewitz & Henrik Ekman. Ekoparken : Djurgården - Haga - Ulriksdal. W & W, 1995.

²⁷ Torbjörn Jerlerup. Hur Kungen och ”KGB” stoppade Dennispaketet. Liberaldemokraterna, 2011-01-21.

²⁸ Svenska Dagbladet, 1995-10-26.